

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1996-1997

---

21 JANVIER 1997

Proposition de loi modifiant l'article 21bis du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle

(Déposée par MM. Anciaux et Verhofstadt)

DÉVELOPPEMENTS

«Les victimes qui osent raconter ce qui leur est arrivé se heurtent souvent à une réaction d'incrédulité et d'horreur. Si on refuse de croire qu'une telle chose puisse exister, on n'est pas non plus censé y remédier. Comment faire d'ailleurs pour combattre ce que l'entendement et la sensibilité ont peine à saisir?» (*traduction*). Ainsi s'exprime Carine Hutsebaut dans son livre «*Kinderen houden niet van krokodillen*», sur l'inceste et les abus subis par les enfants.

Cette citation décrit bien ce qui se passe lorsque la victime d'abus sexuels prétend s'insurger contre le tort qui lui a été fait. Il n'est pas si facile pour une telle victime de se tourner vers la justice et de porter plainte. Plusieurs éléments propres à la nature du crime font que les victimes garderont d'abord le silence, pour préserver leur propre sécurité et celle d'autrui. Il leur faudra, en outre, plusieurs années pour surmonter une expérience aussi traumatisante et oser en parler.

Les abus sexuels à l'égard de mineurs sont un problème latent et qui se pose dans toutes les couches de la population. Le ministère français de la Santé publique a un jour posé comme principe que 25 % au moins des enfants seraient victimes de tels abus. Il est donc grand temps de consacrer une attention accrue à la politique à mener en ce domaine.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1996-1997

---

21 JANUARI 1997

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 21bis van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

(Ingediend door de heren Anciaux en Verhofstadt)

TOELICHTING

«Slachtoffers die hun verhaal aan de buitenwereld vertellen, worden vaak geconfronteerd met ongeloof en afgrijzen. Men wil niet geloven dat zoiets kan bestaan, want dan hoeft men er ook niets aan te doen. Hoe bind je trouwens de strijd aan met iets dat je nauwelijks met je verstand of gevoel kunt bevatten?» Dit schrijft Carine Hutsebaut in haar boek «*Kinderen houden niet van krokodillen*», over incest en kindermisbruik.

Dit citaat duidt goed aan wat er gebeurt wanneer een slachtoffer van seksueel misbruik wil opkomen tegen het onrecht dat hem/haar werd aangedaan. Het is niet zo evident om als slachtoffer naar het gerecht te stappen en klacht in te dienen. Verschillende elementen, eigen aan de aard van het misdrijf, zorgen ervoor dat slachtoffers in de eerste plaats het stilzwijgen bewaren voor hun eigen veiligheid en die van anderen. Bovendien duurt het ettelijke jaren vooraleer iemand een dergelijke traumatische ervaring heeft verwerkt en hierover durft te spreken.

Seksueel misbruik van minderjarigen is een verdoen probleem dat in alle lagen van de bevolking voorkomt. Het Franse ministerie van Volksgezondheid heeft ooit vooropgesteld dat wel 25 % van de kinderen het slachtoffer zouden zijn van seksueel misbruik. Hoogste tijd dus om extra aandacht te besteden aan het beleid terzake.

La loi du 13 avril 1995 a tenté de résoudre en partie ce problème en disposant que le délai de prescription de l'action publique en matière d'abus sexuels à l'égard de mineurs ne commence à courir qu'à compter du jour où la victime atteint l'âge de dix-huit ans. Cependant, ce délai de prescription de l'action publique en cas d'attentat à la pudeur ou de viol, respectivement fixé à cinq et dix ans, est encore trop court et ne répond pas aux besoins des victimes. Je propose donc de supprimer ces délais de prescriptions.

Plusieurs arguments plaident dans ce sens.

Il y a tout d'abord, comme indiqué déjà, la nature du problème et les personnes impliquées. Les abus sexuels atteignent la personne au plus profond de son âme. Ils sont le fait de quelqu'un de plus fort (physiquement) qui abuse de sa force auprès d'un plus faible. En cas d'abus de mineurs d'âge, l'auteur est de surcroît bien souvent un adulte « significatif ». Dans les trois quarts des cas (enregistrés), en Flandre(1), l'abus a été perpétré par des membres de la famille ou par des personnes qui habitaient dans le même ménage que la victime. Cet abus de force et de confiance revêt une gravité telle que ses effets peuvent encore se faire sentir longtemps après les faits. Souvent, l'auteur profère des menaces à l'égard de la personne en question ou de son proche entourage, maintenant ainsi la victime sous son emprise. La pression supplémentaire exercée par la famille est parfois telle que la victime n'est tout bonnement pas en mesure de porter plainte dans les délais prescrits.

Il y a toujours aussi un problème de preuve qui retient les victimes de s'adresser à la Justice. Comment prouver que l'on a fait l'objet de l'abus?! La charge de la preuve incombe à la victime qui, en cas de procès, devra souvent revivre l'enfer. En 1994, 395 individus seulement ont été condamnés en Belgique pour avoir abusé sexuellement de mineurs. Rien qu'en Flandre, la même année, les six centres d'aide à l'enfance maltraitée ont recensé pas moins de 1 323 mineurs victimes d'abus sexuels.

Les délais de prescription prévus par la législation, en pratique, protègent l'auteur. Si ce dernier parvient à faire pression sur la victime pendant cinq ou dix ans, il s'en sortira en toute impunité. En réalité, les délais de prescription n'ajoutent pas à la sécurité juridique des suspects, puisque l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme dispose que toute personne a droit à ce que sa cause soit entendue dans un délai raisonnable. En revanche, ils réduisent le

Door de wet van 13 april 1995 werd een poging ondernomen om deze problematiek voor een stuk te regelen: de verjaringstermijn voor de strafvordering van seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen begint pas te lopen vanaf de dag waarop het slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt. Deze verjaringstermijn voor de strafvordering bij aanranding van de eerbaarheid en verkrachting, respectievelijk 5 en 10 jaar, is echter nog steeds te kort en komt niet tegemoet aan de noden van de slachtoffers. Daarom stel ik voor om deze verjaringstermijnen af te schaffen.

Hiervoor pleiten verschillende argumenten.

In eerste instantie is er, zoals hierboven reeds gesteld, de aard van de problematiek en de personen die erbij betrokken zijn. Seksueel misbruik raakt een persoon tot in het diepste van de ziel. Het heeft te maken met misbruik van macht van een (fysiek) sterkere tegenover een zwakkere persoon. Bij misbruik van minderjarigen gaat het bovendien vaak om misbruik door een « betekenisvolle » volwassene. In driekwart van de (geregistreerde) gevallen in Vlaanderen(1) gebeurde het misbruik door familieleden of personen die in het gezin van het slachtoffer woonden. Dit misbruik van macht en vertrouwen is dusdanig zwaar dat de invloed ervan nog lang kan blijven doorwerken na de feiten. Vaak uit de dader bedreigingen jegens de persoon in kwestie of mensen uit de naaste omgeving, zodat het slachtoffer in zijn/haar greep blijft. De bijkomende druk vanwege de familie is soms dusdanig groot dat een slachtoffer gewoon niet in staat is om binnen de geijkte periode klacht neer te leggen.

Er is ook steeds een probleem van bewijslast dat slachtoffers ervan weerhoudt om de stap naar het gerecht te zetten. Hoe bewijst men met name misbruikt te zijn geweest?! De bewijslast berust bij het slachtoffer, dat tijdens een rechtszaak vaak opnieuw door de hel moet gaan. In 1994 werden in België slechts 395 individuen veroordeeld voor het seksueel misbruik van minderjarigen. In Vlaanderen alleen al werden in ditzelfde jaar 1 323 minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik geregistreerd door de zes centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling.

De verjaringstermijnen in de wetgeving beschermen in de praktijk de dader. Wanneer die erin slaagt om gedurende 5 of 10 jaar druk uit te oefenen op het slachtoffer, dan gaat hij/zij vrijuit. De verjaringstermijnen dragen in wezen niets bij tot de rechtszekerheid van de verdachten, vermits artikel 6 van het EVRM al bepaalt dat een ieder recht heeft op een afhandeling van zijn/haar rechtszaak binnen een redelijke termijn. Wel minimaliseren deze termijnen de

(1) Ce recensement a été effectué par les centres flamands d'aide à l'enfance maltraitée.

(1) Deze registratie gebeurde door de Vlaamse centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling.

risque d'encourir une condamnation. Bien trop souvent, en raison de ces délais, le ministère public classe des plaintes sans suite. Au contraire, la suppression du délai de prescription de l'action publique en cas d'attentat à la pudeur ou de viol sur la personne d'un mineur serait synonyme d'une plus grande sécurité juridique pour la victime. Cette mesure éviterait que les victimes ne soient meurtries une seconde fois du fait de la loi actuelle et rendrait du même coup la justice un peu plus conviviale pour la victime.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

Cet article supprime le délai de prescription de l'action publique pour la dénonciation des crimes et délits suivants contre l'ordre des familles et la moralité publique: l'attentat à la pudeur et le viol ainsi que l'excitation et «l'organisation» de la débauche et de la prostitution de mineurs.

Article 3

Étant donné que la modification législative proposée ne nécessite pas de grandes adaptations de l'appareil judiciaire actuel, nous avons opté pour une entrée en vigueur immédiate de la loi, à savoir le premier jour qui suit sa publication au *Moniteur belge*.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 21*bis* du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle est remplacé par la disposition suivante:

«*Art. 21bis.* — Dans les cas visés aux articles 372, 373, 375, 379 et 380*bis*, § 4, du Code pénal, le délai de prescription de l'action publique est supprimé.»

Art. 3

La présente loi entre en vigueur le premier jour qui suit sa publication au *Moniteur belge*.

kans om een veroordeling op te lopen. Veel te vaak worden in het licht van de verjaringstermijnen klachten geseponeerd door het openbaar ministerie. Een afschaffing van de verjaringstermijn voor de strafvordering bij aanranding van de eerbaarheid en verkrachting van minderjarigen, betekent daarentegen wél grotere rechtszekerheid voor het slachtoffer. Deze maatregel voorkomt een secundaire «victimisering» van het slachtoffer door de huidige wetgeving en maakt het gerecht ineens een stuk «slachtoffervriendelijker».

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

Dit artikel schaft de verjaringstermijn van de strafvordering af voor het aangeven van volgende misdaden en wanbedrijven tegen de orde der familie en tegen de openbare zedelijkheid: aanranding van de eerbaarheid en verkrachting, en het aanzetten tot en «organiseren» van ontucht en prostitutie van minderjarigen.

Artikel 3

Aangezien deze wetswijziging geen grote aanpassingen vraagt van het huidige justitieel apparaat, wordt ervoor geopteerd om deze wet onmiddellijk in werking te laten treden, m.n. de eerste dag na de publicatie ervan in het *Belgisch Staatsblad*.

Bert ANCIAUX

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering wordt het artikel 21*bis* vervangen als volgt.

«*Art. 21bis.* — In de gevallen bedoeld in de artikelen 372, 373, 375, 379 en 380*bis*, § 4, van het Strafwetboek, vervalt de verjaringstermijn van de strafvordering.»

Art. 3

Deze wet treedt in werking de eerste dag na de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.

Bert ANCIAUX.
Guy VERHOFSTADT.